

e-Parlament a Magyar Országgyűlés Hivatalában
Kertészné Gérecz Eszter
Informatikai főosztályvezető
(Kézirat 2003. március)

Előzmények

A Parlament az első komoly informatikai beruházását (adatbázis- és file-szerver, kb. 200 PC munkaállomás) 1990-92 között hajtotta végre amerikai és PHARE segítséggel. Jelenleg a Hivatal több mint 1000 munkaállomást üzemeltet, megbízható és korszerű hálózattal, szerverparkkal. A parlamenti munkát támogató folyamatok már elképzelhetetlenek informatikai támogatás nélkül.

Az Oracle adatbázis-kezelő rendszeren alapuló Parlamenti Információs Rendszer (PAIR), valamint az üléstermi rendszer beépült a Hivatal mindennapos munkafolyamataiba, tevékenységébe, a parlamenti munka eseményeit, az irományokat az ügyintézők folyamatba építve rögzítik, illetve biztosítják ezek lekérdezhetőségét.

A parlamenti munka az egyik legfontosabb eleme a plenáris ülések (a hozzászólások és a szavazások) lebonyolítása. A plenáris ülések szervezését, az elnök és a jegyzők munkáját korszerű üléstermi (hangosító és szavazó) rendszer segíti.

A parlament meghatározó döntés-előkészítési és szakmai műhelyei a *bizottságok*. Jelenleg a PAIR rendszer a bizottságok tevékenységét (ülések időpontja, bizottsági tagok, résztvevők, stb.) regisztráló tájékoztatást támogatja.

Valamennyi hivatali dokumentum elérhető a rendszer file-szerverén, valamint a már évekkel ezelőtt kialakított és folyamatosan fejlesztett intranet rendszerben.

A hatékony Országgyűlésen belüli kommunikáció érdekében működik a Parlament elektronikus telefonkönyve. Ez a rendszer egyben egy olyan központi szervezeti és személyi nyilvántartó adatbázis, amely a központi Címtárhoz, valamint az ahhoz kapcsolódó valamennyi alkalmazás részére egy-ablakos beviteli eljárással biztosítja a konzisztens adatokat, kezeli a felhasználói jogosultságokat, továbbá biztosítja az adatokat a Kormányzati címtár részére is.

A Hivatal 1995. januárja óta használ teljeskörűen E-mailt. Általánossá vált az elektronikus levelezés, amely szükségessé tette, hogy a 2002-es ciklusváltás során egy nagybiztonságú, levelező rendszert vezessünk be.

A Parlament 1995 óta rendelkezik Internet honlappal, amelynek tartalma a Parlamenti Információs Rendszer fejlesztésével folyamatosan bővül, korszerűsödik. Az eredeti, statikus lapokra épülő információszolgáltatást 1998-tól dinamikus adatbázis-lekérdezés váltotta fel. Ez a fejlesztés biztosítja, hogy az állampolgárok a Parlament működését, a szavazásokat folyamatában tudják követni. Újdonságként jelent meg 2001-ben a Parlament épületének virtuális bemutatása, majd az Internet szolgáltatás megújítását célozta a 2002. ciklus kezdete óta a plenáris ülések Interneten keresztül történő közvetítése, valamint ezek digitalizálást követően a plenáris ülések felszólalásainak későbbi időpontban történő visszakeresése és lejátszása.

A 2002. évi ciklusváltásra való felkészülés során, az informatikai stratégia kialakításánál már alapvető szempont volt az elektronikus parlament kialakításának középtávú tervezése, és az ezekhez szükséges projektek nevesítése és prioritások szerinti ütemezése.

1. Az e-Parlament kiterjedése, keretei, kapcsolata

Az egységes rendszerben kiépült elektronikus parlament az alábbi dimenziókban működhet:

- parlament és állampolgárok kapcsolata (1.1)
- a parlament belső működése és a döntéshozatalt támogató rendszer (1.2)
- képviselői munkát támogató rendszer (1.3)
- kapcsolat a hatalmi ágakkal és más közigazgatási és társadalmi szervekkel (1.4)
- kapcsolat külföldi parlamentekkel (1.5).

1.1 *Parlament és állampolgárok kapcsolata*

Az állampolgárok részéről nagy érdeklődés mutatkozik a parlamenti honlapon elérhető információk iránt. Ezért fontosnak tartjuk a honlap tartalmának folyamatos bővítését, fejlesztését. Ebben az évben a Civil Iroda, és a korábbi években már létrehozott Bizottsági honlapok mellett egyre több Bizottság tartja fontosnak saját honlappal történő megjelenését.

Fontos az állampolgárok tájékoztatása az országgyűlés jogalkotási tervéről (benyújtott törvényjavaslatok, a törvények megtárgyalásának és várható elfogadásának ütemezése), az országgyűlés szerkezetének, működésének, a törvényalkotás folyamatának megismertetése, az tervezzük az Országgyűlés Tájékoztató Központja (KTK) minél több szolgáltatásának elektronikus úton való elérésének biztosítását is.

1.2 *A Parlament belső működése és a döntéshozatalt támogató rendszer*

Az e-Parlament megvalósítása esetén biztosítani kell a képviselők, frakciók, bizottságok, az országgyűlés tisztségviselői, illetve a titkárságok közötti elektronikus kapcsolatot, a törvényalkotással kapcsolatos hivatali feladatok (határidő, szakmai egyeztetések és adminisztratív teendők), valamint a munkafolyamatok informatikai támogatását.

Az e-Parlament célkitűzései közé tartozik a *papírmentes iroda* megteremtése, amely még sehol sem valósult meg teljes körűen, azonban biztosítani kell, hogy minden munkafolyamat elvégezhető legyen papír nélkül is. A távlati célok megvalósításához feltétlenül szükséges, meghatározni azoknak az újonnan, vagy korábban szövegszerkesztővel készített dokumentumoknak a körét, amelyeket az eredeti aláírásokkal, hiteles másolatként digitalizálni, majd pedig elektronikusan archiválni kell. A képként digitalizált változatot a nemzetközi gyakorlatban másodlagos adatként kezelik (tár- és időigényes visszakereshetőségük miatt), azonban a dokumentumokat leíró és adatbázisban tárolt meta-adatok, és az elektronikus formában lévő szöveges állományok alkalmasak akár a teljes szöveges keresésre, akár megfelelő fogalmi rendszer kialakítása után a döntés-előkészítéshez szükséges visszakereshetőség megoldására is.

Az elektronikus irományok kezelésében gyökeres változást az elektronikus aláírás bevezetése hoz majd. Ennek bevezetéséhez előzetesen meg kell vizsgálni a parlamenti munka különböző szereplői között áramló dokumentumok biztonságos kommunikációs platformját, formátumát, és ezek ismeretében létre kell hozni az elektronikus ügyirat-kezelési rendszert, az információkhoz való hozzáférés rendjét, valamint a (Public Key Infrastructure) PKI-n alapuló elektronikus aláírással és az elektronikus időbélyegző használatával biztosítani a dokumentumok hitelesítését, szükség szerint biztosítani kell az üzenetek titkosítását is. Az elektronikus ügyirat-kezelés bevezetésének időpontja függ az Elektronikus aláírásról szóló törvény végrehajtási utasításától, a technikai feltételek kormányzati szintű megvalósításától.

1.3 Képviseői munkát támogató rendszer

A képviselők és szakértők munkáját a hivatal egyrészt megfelelő biztonságú informatikai infrastruktúra biztosításával, másrészt egységes és szabványos felhasználói felületen elérhető alkalmazásokkal (intranet, Internet, E-mail, CD-szerver stb.) támogatja.

A képviselők a bizottsági munkához szükséges döntés-előkészítő anyagokat (a plenáris ülés anyagaival együtt) *futárpostai szolgáltatás* révén kapják meg. Ez a megoldás rendkívül költséges, a képviselők nem csak az érdeklődési körüknek megfelelő anyagot kapnak meg, időnként szinte feldolgozhatatlan irat mennyiséget kell végigolvasniuk

A parlamenti munkához szükséges anyagok elektronikus formában történő eljuttatása a képviselőkhez minőségi változást hoz a Parlament életében. Ehhez azonban *meg kellett teremteni a képviselők távoli munkavégzéséhez szükséges feltételeket, ki kell alakítani a képviselők elektronikus irodáját* (lásd: 2. E-Parlament I. ütemének megvalósítása).

1.4 Kapcsolat a hatalmi ágakkal és más közigazgatási és társadalmi szervekkel

A kapcsolati rendszerek kialakítása során is PKI-n alapuló elektronikus aláírással és elektronikus időbélyegző használatával biztosítani kell az üzenetküldők és szervezetük hitelesítését, az üzenet küldésének időpontját, az üzenetek letagadhatatlanságát, integritását.

A törvényalkotás folyamatában különösen nagy jelentőséggel bír a kormányzat intézményeivel, a parlamenti titkárságokkal, az Állami Számvevőszékkal és egyéb országgyűléssel kapcsolatban álló hatalmi ágakkal, szervezetekkel való elektronikus kapcsolat kialakítása.

Meg kell valósítani a kormány által benyújtandó törvényjavaslatok elektronikus iratkezelésének a rendjét, ennek kialakításakor messzemenően figyelembe kell venni, hogy az elektronikus parlament illeszkedjék a kialakuló elektronikus kormányzat rendszereivel. Feltétlenül meg kell valósítani a rendszerek illeszthetőségét és együttműködését.

1.5 Kapcsolat külföldi parlamentekkel

Az e-parlament kialakításakor nyitottnak kell lenni a külföldi parlamentekkel, különösen az európai parlamenttel és az Európai Unió államainak parlamentjeivel, valamint az Európai Unió végrehajtó szerveivel való kapcsolat kialakításának lehetőségére.

2. Az e-Parlament I. ütemének megvalósítása

Az e-Parlament I. ütemében a képviselők részére távmunka lehetőséget kell biztosítani.

A távoli munkavégzés megvalósítása érdekében a központosított közbeszerzés keretében 400 darab laptop, kiegészítő szolgáltatások és a központi azonosító rendszer beszerzésére került sor.

2.1. Az országgyűlési képviselők részére biztosított lappal szembeni követelmények

A laptop felkészítésével szemben alapvető követelmény volt, hogy az eszköz egyaránt használható legyen a hivatali környezetben, az ülésteremben, valamint a felhasználó által kívánt és megjelölt helyszíneken biztonságos távoli munkavégzésre, mobil irodaként is. Ennek érdekében olyan adatátviteli megoldást kellett kialakítani, amely lehetővé teszi, hogy az országgyűlési képviselők nyilvános hálózaton keresztül is biztonságosan tudjanak csatlakozni az Országgyűlés Hivatala belső informatikai rendszeréhez.

A távmunka során, a megfelelő biztonsági szabályok betartása mellett az országgyűlési képviselő ugyanazokat a szolgáltatásokat éri el, mint a hivatali környezetben, azonban a munkavégzés során tapasztalt adattovábbítási sebesség függ az alkalmazott távközlési megoldástól.

Laptopok felkészítése a „biztonságos távmunka” megteremtéséhez:

- Minden távmunka végzésre felkészített laptop a Hivatal által megszabott biztonsági rendszerrel működik. A laptop hardver és szoftver felépítésének olyannak kell lennie, hogy minimális kényelem feladása mellett, lehessen vele mind lokális, mind hivatali hálózatos üzemmódban biztonságosan, elsődlegesen a hivatali munkával kapcsolatos számítógépes feladatokat végrehajtani.
- A távmunka biztonságát a korszerű, X.509 digitális tanúsítványok tárolására alkalmas intelligens („smart”) kártya garantálja, amely támogatja a Windows-os bejelentkezés biztonságossá tételét, a levelezés hitelesítését, titkosítását, a távlatilag bevezetendő hitelesített dokumentumok elektronikus aláírását (PKI kompatibilitás), ezen kívül a kártya elvesztése vagy ellopása esetén a laptop illetéktelen által nem használható.
- Lokális védelem:
 - A laptop indítása (operációs rendszerhez való hozzáférés) a felhasználó részére kiadott chipkártya (**OGYchip**) azonosítása után történik.
 - A laptop merev lemezein olyan titkosított területeket kell kialakítani, amelyekre a felhasználó az érzékeny adatait teheti.
 - A laptop adatait rendszeresen a Hivatal, vagy a vírusmentesítő szoftver gyártójának hálózatról frissített víruspajzs védi.
 - Idegen programot - az érvényes informatikai szabályzat értelmében – csak az Informatika telepíthet.
 - A laptop hardver-szoftver integritása miatt a felhasználó nem rendelkezik Rendszergazdai jogosultsággal.
- Hálózati védelem:
 - A felhasználónak a Hivatal hálózati erőforrásai használatához egyértelműen azonosítania kell magát. Ez egyrészt az **OGYchip**, másrészt a hozzáférési hely azonosításával történik. A rendszernek ismernie kell az **OGYchip** és a hozzáférési pont összerendelőségét, amelyet a laptop testreszabása során kell kialakítani.
 - A felhasználó laptopja és a Hivatal rendszere közti kapcsolatnak – függetlenül a használt telekommunikációs csatornától - titkosítottnak kell lennie, a titkosítás egyik kulcsát szintén az **OGYchip** tárolja.
 - A laptop rendszerét a hálózat irányából érkező támadások ellen lokális tűzfalnak kell védenie. A szabályrendszert a használt alkalmazások ismeretében az Informatika alakítja ki, ezt lokálisan megváltoztatni nem lehet.

2.2 Laptopok használata

- *A képviselői ülésteremben:* Az ülésterem felújításakor már elkészült a gyengeáramú hálózati kábelezés a hivatalbelső hálózat használatára. 2003. év elején a távmunka projekt keretében megtörtént a munkaállomásokat fogadó aktív elemek beépítése a rendszerbe.
- *Hivatali munkaszobában:* Az országgyűlési képviselő kérése alapján történik meg a laptop hálózatra kötése, figyelembe véve a hálózati végpontok biztonsági rendszerét és a rendelkezésre álló hálózati végpontok számát. (Fel kell készülni, hogy hálózati végpontok

bővítésére lehet igény, amennyiben a jelenlegi asztali számítógépek is a rendszerben maradnak).

- *Távoli (otthoni, mobil) munkavégzés:* A képviselők távoli munkavégzéséhez kialakított infrastruktúra kétféle lehetőséget biztosít. Ezek a betárcsázásos megoldást, illetve az idegen szolgáltatón keresztüli elérést is lehetővé teszik. A két megoldás kombinációja is megvalósítható, ez függ az országgyűlési képviselők számítógép-használati szokásától.

Az a felhasználó, akinek nincs otthoni Internet kapcsolata, az általunk felkészített telefonos behívó rendszeren keresztül kap hozzáférést. Akinek egyéb szélessávú kapcsolata már van, annak egy titkosító szoftveren (kliens és szerveroldali kapcsolatot igényel) kell csatlakoznia a hivatali rendszerhez.

2.3 Az országgyűlési képviselők részére nyújtott informatikai szolgáltatások

- Valamennyi képviselő jogosult a Hivatal Novell Netware hálózatába biztonságos azonosító eljárásán keresztül belépni. A Novell Netware gondoskodik a támogatott szoftverek központi telepítéséről, illetve a szoftver verziók követéséről.
- A munkaállomásokra előre telepített Start menü és a Novell Alkalmazások csoport együttesen alkotja a felhasználói környezetet. Minden felhasználói munkaállomás egyékes arculattal rendelkezik.
- Elektronikus levelezés (E-mail): 2002. októbertől egységes, biztonságos új levelezőrendszer bevezetésére került sor. A laptopokon Mozilla kliens használható, valamint elérhető a Calendar csoportmunka támogató szoftver is.
- Elektronikus irodai környezet: XP Office (szövegszerkesztő, táblázatkezelő és prezentációs eszközök) biztosításával.
- Felhasználói jogosultsági rendszeren keresztül közös (szervezet és/vagy funkciók, feladatok szerint meghatározott) könyvtárak elérése (igénytől függően írás és olvasás, vagy csak olvasási joggal). IFolder használata a hivatali dokumentumok szinkronizálásához.
- A ParlaNet (intranet) környezet használata, amely biztosítja:
 - a Parlamenti Információs Rendszer (PAIR) elérését,
 - Extranet (elsősorban a parlamenti titkárságok részére kialakított) rendszer elérését,
 - Parlament honlapjának (Internet) elérését,
 - Ülésterem – Hivatali tájékoztató és az Informatikai tájékoztató elérése.
- A CD szerverről különböző korlátlan felhasználószámú CD elérése (például: CD Jogtár, KSH Statisztikai Évkönyv stb.).

2.4 A feladatok végrehajtása:

- A 400 darab laptop mennyiségi átvétele (kiegészítő konfigurációs elemekkel együtt) megtörtént. Teljesítés időpontja: 2003. március 31.
- Az Ülésterem aktív elemeinek telepítése, üzembeállítása és átvétele befejeződött. Teljesítés időpontja: 2003. március 26.
- Sajtótájékoztató 2003. március 4-én, ahol a rendszer bemutatása és az első laptop átadása megtörtént.
- Közel 100 országgyűlési képviselő részére 20 órás előkészítő informatikai oktatásra 2003. február 19. és március 21. között került sor.

- Folyamatban lévő tevékenységek:
 - 2003. március 5-től, folyamatosan heti 60, illetve április 1-től heti 80 laptop személyre szabott felkészítése történik meg. A gép átadás 4 órás oktatás keretében történik, amikor a laptop kezelésével ismerkedik meg a felhasználó, valamint sor kerül a távmunkához szükséges személyes igények kielégítését szolgáló testreszabásra is.
 - A **2003. április 4-ig felkészített laptopok száma: 282, az átadott laptopok száma: 238.** Az átadott laptopok száma azért kevesebb, mint a felkészített laptopok száma, mert nem mindenki jelent meg az előre bejelentett időpontban. Az összes képviselői laptop felkészítésének tervezett befejezése: 2003. április 15., a teljes körű átadása: 2003. április 30.

○

3. Az e-Parlament II. üteme

- A laptopok átadását követően folyamatosan történik a laptopok belső hálózatra kötése, valamint az egyéni igényeknek (nyomtatók, saját jogtisza alkalmazások stb. installálása, dokumentumok átmásolása a korábban használt asztali számítógépről stb.) megfelelő felkészítés. Az Informatika törekvése az, hogy valamennyi képviselő a hivatali alkalmazásokat vegye mielőbb birtokba, majd azt követően kerüljön sor azoknak a „többlet” felhasználói igényeknek a megoldására, amelyek komoly erőforrást és erőfeszítést igényelnek az Informatika munkatársaitól.
- 2003. áprilisában megkezdjük a futárpostai szolgáltatás, valamint a felhasználói igények ehhez kapcsolódó felmérését, a futárpostai szolgáltatás elektronikus úton történő kiváltásának lehetséges körét és megoldási módját.
- 2003. szeptemberétől – a felmérés eredményétől függően – az elektronikus futárpostai szolgálat részleges és fokozatos bevezetése, figyelembe véve az országgyűlési képviselők plenáris és bizottsági ülésre való felkészülésének szokásait.
- Az Országházban lévő frakció irodákban a képviselői laptopok kényelmes használatának megteremtése érdekében újabb hálózati végpontok telepítését végezzük el, valamint felkészülünk arra, hogy az Európa Parlamentben dolgozó országgyűlési képviselők elérhessék a hazai szakmai anyagokat, a törvényhozással kapcsolatos irományokat, hivatalos elektronikus leveleiket, stb..
- A távmunka használatának elterjedése, kényelmesebb és hatékonyabb használata érdekében a Hivatal vezetése korlátlan időkeretű Internet elérést kíván biztosítani az országgyűlési képviselők számára. A Hivatal 2003. április 30-án közzétett részvételi felhívással megindított „Egyéni, szélessávú Internet elérés, telepítés és szolgáltatás biztosítása országos szinten az Országgyűlés Hivatala távmunkaeszközzel ellátott felhasználói számára” tárgyú tárgyalásos közbeszerzési eljárást. Az eredményes közbeszerzési eljárás eredményeképpen 2003. szeptember 1-jétől országos szinten négy Internet szolgáltató kezdte meg a képviselői szélessávú Internet elérés biztosítását ADSL, illetve kábeltel technológia alkalmazásával. A lefedetlen területeken a betárcsázásos-visszahívásos megoldás működik.